

โรงเรียนปุทะเลยมหาวิชชาลัยมาบเอื้อง

(ศูนย์การเรียนรู้กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง)

โรงเรียนวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และการเรียนรู้เพื่อความเป็นไท

๘๘ ในบทพระราชพิธีเรื่องพระมหาชนก ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงกล่าวถึง ต้นมะม่วงก็ให้ผลประโยชน์มากมาย แต่ชาวเมืองมีกิลากลับพากับรุมกิ่งทำลาย กิ่งๆ ที่ชอบกินผลของมัน นั่นเพราะพวกเขาขาดความรู้ ขาดปัญญาในการดูแลรักษา เปรียบเหมือนประเทศไทยของเราก็มีพร้อมทุกอย่าง ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ อากาศ ที่บริสุทธิ์ แต่เราเองกลับไม่รู้คุณค่าและไม่ทำร้ายธรรมชาติ... ๘๘

“ในเรื่องพระมหาชนก พระองค์ปรารถนา ก่อตั้งปุทะเลยมหาวิชชาลัยเพื่ออบรม สั่งสอนชาวเมืองมิถิลาให้มีความรู้ มีปัญญา มีคุณธรรม เช่นเดียวกับประเทศไทย หากเราจะฟื้นฟูประเทศขึ้นมาใหม่ เราจะต้องสร้างคนรุ่นใหม่ๆ ด้วยการศึกษาที่มีความเป็นไท ไม่ใช่การศึกษาที่สอนให้เราไปเป็นทาสทุนนิยมเห็นเงินเป็นพระเจ้า ซึ่งหลักสูตรที่ดีที่สุดและยิ่งใหญ่ที่สุด ก็คือหลักปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงในรัชกาลที่ 9 จึงเป็นที่มาของการก่อตั้ง โรงเรียนปุทะเลยมหาวิชชาลัยมาบเอื้อง หรือ ศูนย์การเรียนรู้กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง เพื่อสนองพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อเป็นการกอบกู้ประเทศไทยด้วยการเผยแพร่ความรู้ เหล่านี้สู่อนุชนรุ่นหลังต่อไป...”

หลวงพ่อสังคม ธนปัญญา เล่าถึงแรงบันดาลใจในการก่อตั้งโรงเรียนพุทธเลิศหล้านภาลัยมาบเอื้อง (ศูนย์การเรียนรู้กลีกรมธรรมชาติมาบเอื้อง) โดยมี ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร หรืออาจารย์ยักษ์ ผู้ก่อตั้งมูลนิธิกลีกรมธรรมชาติ เป็นผู้ริเริ่มแนวความคิดนี้ และได้นิมนต์หลวงพ่อสังคมซึ่งมีองค์ความรู้ในการจัดการศึกษา ทางเลือกมาร่วมก่อตั้งโรงเรียนพุทธเลิศหล้านภาลัยขึ้น ที่อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี เพื่อเป็นต้นแบบในการจัดการศึกษาทางเลือกให้แก่นักเรียนและเยาวชน ผ่านการเรียนรู้และลงมือทำจริงตามศาสตร์พระราชา

โรงเรียนวิถีพุทธกายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

เป็นเวลากว่า 5 ปีแล้ว ที่โรงเรียนได้เปิดทำการเรียนการสอน โดยน้อมนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในรัชกาลที่ 9 มาเป็นปรัชญาและแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญ 4 ประการคือ 1.เป็นคนดี มีวินัย 2.สามารถพึ่งตนเองได้ 3.มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านจนเป็นที่พึ่งให้กับผู้อื่นได้ และ 4.มีความกตัญญูกตเวทิต่อบิดามารดา ผู้มีพระคุณ และแผ่นดิน

แนวทางการเรียนการสอนจะมุ่งเน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีภาคทฤษฎีคือวิชาในหลวงของเรา และภาคปฏิบัติคือวิชาฐานงานกลีกรมธรรมชาติ ซึ่งทั้งสองวิชาสามารถถอดออกเป็นองค์ความรู้ต่างๆ ได้ครบทั้ง 8 สารการเรียนรู้ โดยผ่านวิธีการเรียนรู้แบบกลุ่มและการทำโครงการ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้และทักษะได้ด้วยตนเอง กระตุ้นให้เกิดการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งยังเกิดการช่วยเหลือพึ่งพากันในกลุ่ม จนกลายเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้อย่างเกื้อกูลอีกด้วย

หลวงพ่อสังคม ธนปัญญา (ขุนศิริ) ประธานฝ่ายสงฆ์ของโรงเรียนพุทธเลิศหล้านภาลัย เล่าว่า “โรงเรียนของเรามีเด็กนักเรียนตั้งแต่ระดับประถม มัธยม ไปจนถึงอุดมศึกษา มีนศ.ระดับปริญญาจากภูฏาน 4 คน มัธยมจากลาว 1 คน รวมแล้วประมาณ 70 คน ซึ่งเด็กๆ และนศ.มีทั้งอยู่ประจำและไปๆมาๆ ที่อยู่ประจำกับเราจะได้ฝึกฝนเป็นอย่างมาก พวกเขาต้องตื่นตั้งแต่ตี 4 มานั่งสมาธิตอนตี 5 พอ 6 โมงเช้าก็เดินตามหลวงพ่อบิณฑบาต เรียกว่าได้ทำบุญกริยาวัตร 10 ตั้งแต่เช้าจนค่ำ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้จะฝึกให้

เด็กๆ เป็นคนดีมีวินัย เพราะเป้าหมายแรกของเรา เด็กต้องเป็นคนดีมีวินัยก่อนสิ่งอื่นใด

ที่นี้เราจึงเน้นเรื่องคุณธรรมนำความรู้ เด็กต้องเป็นคนดี มีความรู้ อยู่เป็นสุข ที่สำคัญพวกเขาจะต้องพึ่งตนเองได้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง มีทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ ด้านต่างๆ ที่นี้เราจึงสอนให้พวกเขารู้จักการปลูกกิน ปลูกอยู่ ปลูกใช้ ทำนาได้ ทำปุ๋ยเองได้ ทำน้ำยาอเนกประสงค์ใช้ เผาถ่านเป็น สร้างบ้านดินเป็นบ้านที่อยู่อาศัยเองได้ ซึ่งเด็กๆ จะได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ เหล่านี้ด้วยการลงมือทำจริง ด้วยตัวของเขาเองโดยการแนะนำของครู ผู้รู้ หรือผู้ปกครองให้คำปรึกษา จนเขามองเห็นหนทางที่เขาชอบจริงๆ ก็จะมุ่งมั่นเชี่ยวชาญไปทางนั้น”

ครูจิตอาสาวิชาชีวิต

บนพื้นที่ราว 46 ไร่ ในศูนย์เรียนรู้กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง คือห้องเรียนธรรมชาติที่มีการเรียนการสอนเกิดขึ้นทุกวัน (ยกเว้นวันโกนและวันพระ ซึ่งเป็นวันหยุดของนักเรียนที่นี่ เขาจะพักผ่อนวันโกนเต็มทีและเตรียมตัว ปฏิบัติวิปัสสนาวันพระโดยแต่งชุดขาวตลอดทั้งวันที่วัด) โดยมีเหล่านักเรียน “ลูกปุน้อย” ที่คอยเดินตาม “พ่อปู แม่ปู” ซึ่งนอกจากจะมีคณะครูที่อยู่ประจำแล้ว ส่วนหนึ่งยังมีครูอาสาจากวิชาชีพต่างๆ ที่สละเวลาแรงกาย แรงใจ เข้ามาแบ่งปันความรู้และ

ประสบการณ์ชีวิตให้กับเด็กๆ พร้อมกับเป็นพี่เลี้ยงคอยพาทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงในทุกขั้นตอนร่วมเรียนรู้ไปด้วยกัน

บทบาทที่สำคัญของครู นอกจากจะเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ในศาสตร์แขนงต่างๆ แล้ว ยังคอยเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ ทำให้เด็กๆ สามารถต่อยอดทางความคิด รู้จักตั้งคำถามเพื่อค้นหาคำตอบ และพยายามเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะทักษะในการใช้ชีวิตที่เน้นความเรียบง่าย เห็นอกเห็นใจผู้อื่น เปิดใจยอมรับความแตกต่างของสิ่งรอบข้าง และสร้างประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และเป็นคนดีของสังคม

การเรียนรู้เพื่อความเป็น “ไท”

การจัดองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมในรูปแบบ “บวร” ยังหล่อหลอมให้เด็กๆ ได้เติบโตขึ้นท่ามกลางบรรยากาศแห่งการเกื้อกูลระหว่าง “บ้าน วัด โรงเรียน” ซึ่งเป็นวิถีชุมชนแบบดั้งเดิมของสังคมไทยที่มีมาช้านาน เด็กๆ จึงได้เรียนรู้ระบบความสัมพันธ์แบบชุมชนเครือญาติที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ไม่ตัดช่องน้อยแต่พอตัว หรือเห็นแต่ประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้ง

หลวงพ่อสังคมได้กล่าวถึงเป้าหมายของการเรียนรู้เพื่อเข้าถึงความเป็น “ไท” ของ

โรงเรียนปุทะเลยมหาวิทยาลัยว่า “การศึกษาสมัยนี้ ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในแนวทางตะวันตกที่สอนให้คนหลงใหลในวัตถุนิยม เรียนจบออกมาพากันไปอยู่ในเมือง ทั้งพ่อแม่ปู่ย่าตายาย ละทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิด แต่ของเราเป้าหมายที่สำคัญข้อหนึ่งก็คือ เมื่อเด็กๆ เรียนจบแล้ว เขาจะต้องกลับไปปรับใช้บ้านเกิดของเขา ด้วยวิชาความรู้และทักษะต่างๆ ที่เขามี

ดังนั้นถ้าสิ่งไหนเป็นสิ่งที่เขาชอบ หรือเขารักที่จะทำ เราก็จะส่งเสริมให้เขาได้เรียนรู้อย่างลงลึกจนเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น บางคนชอบการทำนา มีความฝันว่าอยากปลูกข้าวอินทรีย์ให้ได้ผลผลิตมากๆ เท่ากับข้าวที่ปลูกด้วยปุ๋ยเคมี เขาก็จะต้องศึกษาให้ลึกในเรื่องนี้ว่าต้องใช้ข้าวพันธุ์อะไร ปลูกแบบไหน จนเขากลายเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องข้าวไปเลย บางคนพ่อแม่เป็นครูหากเขาอยากเป็นครูแน่นอน เขาย่อมเป็นครูที่ดีได้

หากเขาอยากเก่งเรื่องใดเรื่องหนึ่งเราจะส่งเสริมให้เขาไปให้ไกลที่สุดในสาขานั้นๆ โดยไม่ทิ้งความสามารถในการทำเรื่องพื้นฐานที่สำคัญที่สุด คือจิตใจที่มีศีลธรรมและสามารถพึ่งตนเองด้วยการปลูกกินปลูกอยู่ปลูกใช้ พึ่งตัวเองให้ได้มากที่สุดก่อน นี่แหละที่เราคาดหวัง และเมื่อเขามีความรู้ในเรื่องที่เขาเชี่ยวชาญแล้ว เขาจะต้องเอาความรู้กลับไปช่วยเหลือผู้อื่น กลับไปปรับใช้บ้านเกิด

ของเขา เขาจะต้องรู้จักกตัญญูทเวที่ต่อพ่อแม่ ต่อผู้มีพระคุณ ต่อชาติบ้านเมือง และกตัญญูต่อโลกต่อแผ่นดินไทยในที่สุด

ความคาดหวังของเราคือ เด็กๆ เหล่านี้จะเติบโตขึ้นเป็นปัญญาชนที่เปี่ยมไปด้วยสัมมาทิฐิ มีหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแสงสว่างนำทางชีวิต เป็นคนที่เข้มแข็งที่ลุกขึ้นมาปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปกป้องชุมชนของเขาด้วยความรู้ความสามารถที่เขา มี และที่สำคัญคือเป็นคนที่มีหัวใจให้ เช่นเดียวกับในหลวง รัชกาลที่ 9 ของเรา ที่ทรงเป็นแบบอย่างของการให้ตลอดทั้งพระชนม์ชีพของพระองค์ ข้อแรกสุดของทศพิธราชธรรมก็คือ ทาน หมายถึง การให้ หลักการทรงงานของพระองค์ท่าน Our loss is our gain ขาดทุน คือ กำไร นั่นก็คือ การให้ และการเสียสละ นั่นเอง

ดังนั้น สิ่งที่เราพยายามทำอยู่ในตอนนี้ก็คือ การขยายโรงเรียนปุทะเลยมหาวิทยาลัยไปยังจังหวัดอื่นๆ ให้มีโรงเรียนแบบนี้เกิดขึ้นอีกหลายๆ แห่งในประเทศไทยของเรา หรือแม้แต่ต่างประเทศ อันจะเป็นการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปพัฒนา ‘คน’ ให้ถึงที่สุดของความสุขและความเป็นอิสราภาพอย่างแท้จริง สมดังที่พระองค์ได้รับรางวัลสูงสุดจาก UN ด้านการพัฒนามนุษยชนนั่นเอง”